

Klusterutvärdering av projekt för att förebygga och åtgärda skolavhopp och problematiske skolfrånvaro

Preliminära slutsatser – slutrapport
3 juni 2026

Om klusterutvärderingen

- Omfattar 16 projekt som arbetar med att förebygga och motverka skolavhopp och problematisk skolfrånvaro, som finansierats inom ramen för fem utlysningar.
- Utvärderingen har två syften:
 - Ge en bild av utlysningarnas måluppfyllelse utifrån ESF-rådets roll som förvaltande myndighet
 - Bidra med lärande för ESF-rådet som möjliggör ännu mer relevanta utlysningar och framgångsrika projekt som förebygger och motverkar skolavhopp och problematisk skolfrånvaro.
- Startade under hösten 2023, med fokus på att ta fram en metod- och nulägesrapport

Presentationens upplägg

- Är projekten väl investerade pengar?
- Vad kan ESF-rådet och socialfonden lära framåt?

Datakällor

- Enkätundersökning bland projektledare (16 svar)
- Intervjuer med
 - projektledare (15 st)
 - samverkanspartners (två projekt – 6 st)
 - samordnare på ESF-rådet
- Enkätundersökning bland samverkanspartners (25 svar från 7 projekt)
- Dokumentstudier av
 - projektansökningar
 - slutrapporter (11 av 16)
 - utlysningsskildringar
 - forskning
- Tidigare nedslag i utvärderingen

Förutsättningar för att bedöma nyttor på individ- och organisationsnivå

- Varierande uppföljning och dokumentation
 - Uppföljning (före och efter, i undantagsfall med kontrollgrupp)
 - Självsfattning
 - Konkreta exempel
 - Olika definitioner och mått på förändring
 - Tidpunkten för utvärderingen innebär att vissa typer av nyttor är svåra att bedöma
- Kvalitativ bedömning av nyttor som baseras på triangulering av data, snarare än effektmätning.

Vilka projekt omfattar utvärderingen?

- Kriterium för att ingå i utvärderingen: ska jobba med grundskolans och/eller gymnasieskolans målgrupp (barn/ungdomar till och med 20 år)

Projektnamn	Region	Projektägare
SVUNG- Svenljungas unga	Västsverige	SVENLJUNGA KOMMUN
Skolanknytning och närvaro	Västsverige	GÖTEBORGSREGIONENS KOMMUNALFÖRBUND
IMpuls	Västsverige	FALKENBERGS KOMMUN
Level UP	Sydsverige	ÄNGELHOLMS KOMMUN
Alternativ lärmiljö i närhet till djur och natur	Sydsverige	KUNGSHAGA 4H
Sänkta trösklar till högre utbildning genom SI	Sydsverige	MALMÖ UNIVERSITET
FUN (Främja Ungas Närvaro)	Norra Mellansverige	REGION GÄVLEBORG
Promote Health, Important choices and Attendance	Norra Mellansverige	STORFORS KOMMUN
Värmlands Skolsamverkan	Norra Mellansverige	KARLSTADS KOMMUN
Ung Kraft	Norra Mellansverige	Falun Borlänge Regionen AB
Ready Steady	Övre Norrland	Urkraft ASF AB
Bygga för framtiden	Övre Norrland	HAPARANDA KOMMUN
Det handlar om oss	Övre Norrland	RÄDDA BARNENS RIKSFÖRBUND
Unga till arbete	Mellersta Norrland	STRÖMSUNDS KOMMUN
Husku	Mellersta Norrland	BERGS KOMMUN
Ångemodellen Unga	Mellersta Norrland	ÅNGE KOMMUN

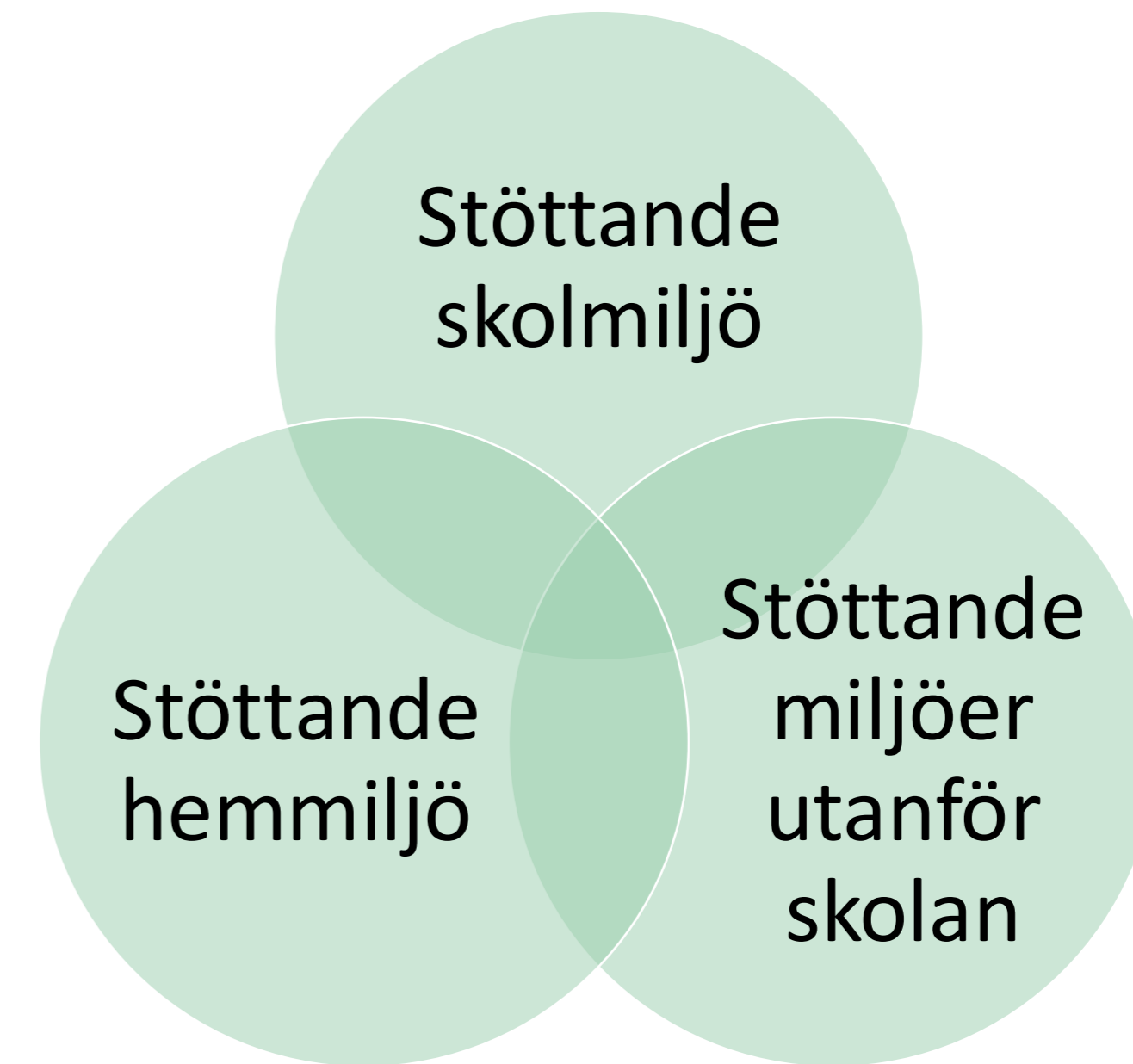
Vad menar vi med problematisk skolfrånvaro och skolfrånvaro och skolavhopp?

Problematisksk olfrånvaro

- Frånvaro, giltig såväl som ogiltig, som förekommit i sådan utsträckning att elevens möjligheter att nå utbildningens mål riskerar att påverkas.

Skolavhopp

- I gymnasieförordningen anses en elev som uteblir från utbildning som hen blivit antagen vid inom tre dagar från terminsstart ha avslutat studierna. Likaså anses en elev som uteblivit från utbildningen under en ihållande period om mer än en månad, utan att detta berott på beviljad ledighet eller sjukdom, ha avslutat sina studier.
- Svårare att använda begreppet skolavhopp i grundskolan, då denna är obligatorisk.
- I utvärderingen använder vi begreppet synonymt med att kontakten med skolan är bruten.

Var skolavhoppssprojekten väl
investerade pengar?

Ja – det var övergripande väl investerade pengar pengar

- Relevant inriktning givet socialfondens övergripande mål
- Tydliga nyttor på både individnivå och organisatorisk nivå, även om avtrycket varierar

Projekten har haft en relevant inriktning utifrån socialfondens övergripande mål (i)

- Den problematiska skolfrånvaron är omfattande
 - 20 procent av eleverna i grundskolan hade minst 15 procents frånvaro under höstterminen 2023 (Skolverket, 2023).
- Problematisk skolfrånvaro och att inte klara skolan är en riskfaktor för utanförskap och arbetslöshet senare i livet (Skolverket 2023, SOU 2016:94, IFAU, 2021).
- Tidiga insatser har betydelse enligt forskningen (IFAU, 2021).

Projekten har haft en relevant inriktning utifrån socialfondens övergripande mål (ii)

- Det finns en hel del metodstöd och forskning kring närvarofrämjande arbete
- Det kräver dock resurser och ett långsiktigt utvecklingsarbete som spänner över flera områden och nivåer
- Många kommuner har inte alltid extra resurser att avsätta, samtidigt som det i hög grad andra externa finansiärer inom detta område
- Socialfonden kan här spela en viktig roll för att understödja ett långsiktigt, systematiskt och samordnat utvecklingsarbete

Projekten har bidragit till nytta på individnivå

- Stärkt skolanknytning, trygghet och tillit till skolan
- Ökad motivation, framtidstro och upplevd förmåga att klara skolan
- Förbättrat psykiskt och socialt välbefinnande
- Det finns även indikationer på minskad problematisk frånvaro och återgång i studier/utbildning, men resultaten är ojämnt dokumenterade

Projekten har bidragit till organisatoriska nyttor

- Projekten har sammantaget bidragit till organisatoriska effekter men av olika slag och varierande omfattning. Förutsättningarna för hållbarhet bedöms se olika ut.
- Utveckling av stöttande skolmiljö är det dominerande bidraget
- Miljöer utanför hem och skola är det näst starkaste bidraget, men koncentrerat till de åtgärdande projekten, som i princip uteslutande levererar här.
- Hemmiljö är genomgående svag i hela klustret, oavsett projekttyp.
- Förebyggande projekt har generellt starkare och bredare organisatoriska effekter än åtgärdande.

Exempel på organisationsnyttor

- FUN: frånvarotrappor implementerade och ägda av hela skolpersonalen i nio kommuner
- Level Up: samverkansfunktion skola/arbetsliv utökad från en till tre personer och nu permanent; "Ängelholmsmodellen" som intern norm
- Skolanknytning/Lerum: analysverktyg (röd/gul/grön) integrerat i kommunens årshjul
- Promote Health: övergångsrutiner mellan skolstadier implementerade med VH-delaktighet
- Värmland/Sunne: årshjul för dialogmöten med VH etablerat; föräldrastöd via "Växa i Värmland"
- Ångemodellen: skolsocialt team (specialpedagog + socionom) inrättat och permanent; styrgrupp med AME/soc/skola fortsätter efter projektslut
- Unga till arbete: praktiksamordning och tidig ingång i skolan innan avhopp — nu ordinarie verksamhet
- Värmland/Grums: stark koppling skola–fritidsgård formaliserad; socionomer och trivselcoacher dagligen tillgängliga i skolan

Projekten delvis bidragit till en ny typ av nytta inom socialfonden

- Stärkt förebyggande arbete som bidrar till att problem aldrig uppstår, snarare än att åtgärda befintliga problem
- Tydligare organisatoriska nyttor som vidareutvecklar det som redan finns

Vad kan ESF-rådet lära framåt?

Styr mot det som har betydelse, men på rätt sätt

- Särskilt två faktorer har haft betydelse för uppkomna nyttor:
 - Projektens organisering i förhållande till skolväsendet
 - Kunskapsbaserade arbetssätt

Projektens organisering har haft stor betydelse

- Oavsett fokus och målgrupp behöver projekten ha en tydlig koppling till skolan
- Utvärderingen visar att projektens placering och organisering haft stor betydelse för hur stark kopplingen är, och därmed vilka nyttor som uppstår
- Projekt som bidragit till större organisatorisk nytta har haft en utbildningsförvaltning som projektägare (ensamt eller delat med andra förvaltningar)

ESF-rådet kan styra tydligare mot en träffsäker organisering (i)

- Utlysningarna har delvis främjat en adekvat placering och organisering, men inte fullt ut
- Räcker inte med en bred utlysning som är öppen för skolväsendet
- Framtida utlysningar kan styra ännu tydligare mot att säkerställa en tydlig koppling till skolan

Ställ krav på kunskapsbaserade arbetssätt men specificera inte hur:et

- Projekt som tydliga nyttor har använt kunskapsbaserade arbetssätt och metoder
- Ställs övergripande som krav i utlysningarna, utan att specifika metoder och arbetssätt pekas ut
- Utvärderingen pekar på att detta varit ett lyckat vägval – projekten har i regel utgått från befintlig forskning
- Varken önskvärt eller möjligt att styra mot specifika metoder

Sammanfattningsvis: ESF-rådet kan spela en viktig roll framåt

- Socialfonden kan skapa ett stort värde genom att stödja närvarofrämjande projekt
- De fem utlysningarna var övergripande en lyckad satsning, men nyttan kan öka ytterligare genom ett vidareutvecklat arbete med mobilisering, utlysning och stöd

Tack!

